

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Poziv. — 5000 K! — Naše kričeče razmere. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Spomini na Zagreb.

Poziv.

Glasom sklepa upravnega odbora se vrši letošnja glavna skupščina „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 30. in 31. maja v Brežicah.

Brežiška „Posojilnica“ nam je drage volje prepustila „Narodni dom“ za zborovanja, koncert, banket i. t. d. „Čitalnica“ pa priredi povodom skupščine na binkoštno soboto in nedeljo koncert z vojaško godbo. Vse potrebne predpriprave vodi čitalnični odbor, pomnožen z odborniki učiteljskega društva.

Čestite tovarišice in cenjeni tovariši, ki se bodo glavne skupščine v Brežicah udeležili in želé prenočišča, se tem potom vljudno in nujno prosijo, da to najdalje do 20. t. m. javijo po dopisnici gospodu učitelju Mart. Vodeniku v Brežicah.

Prenočišča bodo na razpolago nekaj v gostilnicah, največ pa pri gostoljubnih rodovinah. Radi ugodne železniške zveze se da v sili prenočiti tudi v Krškem in Sevnici. Tudi tovariši sosednjih šol radi sprejmejo cenjene sotrudnike na prenočišče. Naj torej vsakdo, ki se zglasi za stanovanje, pove tudi svoje želje, na katere se bo po možnosti oziralo.

Gospodje pevci in gospodične pevke, ki želé pri koncertu sodelovati, se vljudno prosijo, da se nemudoma zglase za note pri gospodu Ignacu Supanu, učitelju v Brežicah.

Tovariši, tovarišice! Glavne skupščine naše dične „Zaveze“ so se dosedaj povsod sijajno obnesle. Pokažimo tudi letos z mnogobrojno udeležbo, da nam je mar stanovska čast in da vemo ceniti važnost svoje stanovske organizacije, kakor je naša vrla „Zaveza“. Pridite torej vsi, katerim je to količkaj mogoče, da si zopet bratski podamo roke, da obnovimo stare prijateljske vezi in po napornem delu vsaj za nekaj ur pozabimo gorje, ki nam morebiti razjeda srce. Vsa društva naj bodo častno zastopana, zlasti pa pričakujemo iz sosednjih okrajev polnoštevilne udeležbe.

Odborsevniško-brežiškega učiteljskega društva.

Janko Knapič,
t. č. predsednik.

5000 K!

Impozanten je bil shod vsega kranjskega učiteljstva dne 8. aprila. Radostnega srca se je odzvalo kranjsko učiteljstvo pozivu pripravljalnega odbora in ni se ustrašilo ne dolge poti in ne mnogih stroškov, ki jih je povzročilo potovanje iz najdaljših krajev kranjske dežele. Vse dobrohoteče prebivalstvo ljubljanskega mesta kakor tudi dežele kranjske je želelo in še želi, da obrodi ta shod najlepše uspehe, da doseže kranjsko učiteljstvo ono gmotno utešilo, ki ga zasluži s svojim napornim delovanjem v šoli in zunaj šole.

Ali kakor je skoro 99% kranjskega učiteljstva pričakovalo in še pričakuje rešitve iz svojega naravnost obupnega stanja na podlagi tega shoda, tako nas je navdajala neka slutnja, neka bojazen, da ne bo ta shod imel tistega učinka, kakršnega bi imel v vsaki drugi kronovini, kjer ne vladajo tako podivjane politične razmere. In za to bojazen smo imeli več kakor preveč vzroka, zakaj poznamo predobro končni smoter in sploh tendenco klerikalne stranke. Naša bojazen je bila povse opravičljiva, čeravno se nam je zatrjevalo, da bo postopalo kranjsko učiteljstvo, ki je po svoji ogromni večini naprednega mišljenja, do številno prav pičle nasprotnice „Slomškove zveze“ do skrajnosti tolerantno.

Že vsa priprava, to je pisanje glavnega glasila katol. narodne stranke, „Slovenca“, nas je v tem prav jako utrjevala, zakaj „Slovenec“ je pisal skrajno previdno, in videlo se mu je, da mu vse one besede ne gredo prav iz srca, ki jih je pisal na naslov učiteljskega shoda. In naša slutnja je dobila realna tla takoj, kakor hitro je odprl usta deželni in državni poslanec g. Povše. Mož je pač poudarjal in govoril o dobrohotnosti napram učiteljstvu, a to le v svojem imenu in v imenu deželnega glavarja, o kaki oficijalni izjavi katoliške stranke kot deželnozborskega kluba pa ni bilo ne duha ne sluha. Ako pa človek ve, kaj in koliko veljajo vsi člani katoliškega kluba napram njega voditelju, potem pa se mu poderejo najsmelejše iluzije v prazen — nič. In ko je izpregovoril predsednik krasno se razvijajoče „Slomškove zveze“, smo bili uverjeni, da se nismo prav nič varali v svoji bojazni. Mož se niti ziniti ni upal, da je poslanec, voljen iz ljudske volje, voljen kakor poslanec, ki je odgovoren le svojim volicem in ki se ima klanjati le njih želji.

Naša slutnja je postala meso po shodu, zakaj „Slovenec“ je takoj udaril na ono struno, na kateri najrajši brenka, ako noče povedati to, česar mu je polno srce.

Kako pa je katoliško narodna stranka mislila že od pamtiveka in še in bo mislila do konca svojega obstanka o učiteljstvu sploh, to nam je povedal neomejeni voditelj te stranke, dr. Šusteršič, na shodu v „Katoliškem domu“ dne 19. aprila t. l. In kar ta mož reče, to se zgodi in se mora zgoditi, ker on le predobro ve, da so ostali člani njegove stranke le mrtve marionete, ki morajo tako plesati, kakor jim on gode.

V sledečem podajemo poročilo „Slovenčevo“, ki ga je objavil v svoji 88. št. z dne 20. aprila t. l. kot posnetek iz govora dr. Šusteršiča z vsemi pritrjevanji in „dobro-klici“. Evo ga:

Učiteljske plače in kje bi se dobili dohodki za zboljšanje učiteljskih plač.

V prvi polovici tekočega meseca se je vršil shod kranjskega učiteljstva brez razlike strank. Gg. učitelji so zahtevali povišanje plače. Tega jim ne zamerimo, ker so res slabo plačani in ima vsak človek pravico do boljše plače, posebno pa želimo boljšo plačo tistim, ki smatraje svoj poklic resnim, kar je velika večina učiteljstva, onim ki svoj poklic vrše po svoji vesti. (Dobro-klici.) Katoliško-narodna stranka je spremljala ta shod z velikimi simpatijami, in to tembolj, ker so se zahteve učiteljstva na tem shodu popolnoma v nepolitični in dostojni obliki stavile in zastopale. Nekaj pa bi svetoval posebno dostojnemu delu liberalnega učiteljstva, ki je v veliki večini. Naj učiteljstvo pošteno vzgaja mladino in ne zlorablja svojega poklica zoper vero, cerkev in duhovščino. Jaz povdarjam, da je to učiteljstvo, ki svoj poklic tako zlorablja, v manjšini. Jaz svetujem večini liberalnega učiteljstva, naj vpliva, da se neha s tem početjem, ker vsak pošten človek bode pripoznal, da vera, verska in cerkvena avtoriteta so glavni temelj vzgoje vsakega naroda. (Dolgotrajno ploskanje.) Učitelj, ki tega ne pripozna, je slab učitelj (Ponavljajoče se ploskanje) in ni vreden svojega imena. (Klici: Tako je!) Ravno zgoraj označeno stališče enega dela učiteljstva nam otežkuje postaviti se popolnoma ob stran učiteljstva.

Druga stvar pa je ta le: Župan Hribar, ki ima navado, da vedno jako veliko govori pri vsaki priliki, je na shodu dejal, naj se povišajo deželne doklade, da se poboljšajo učiteljske plače. Protijemu se moram najodločnejše izjaviti. („Dobro!“-klici.) Raje razbijemo ves deželni zbor, nego bi kaj takega privolili. Tu je treba iskati drugih virov, a ne dežela, ampak država naj skrbi za to, država, ki si je tako ugodno priredila šolstvo: ohranila si je vse nadzorstvo, prvo besedo, samo plačevanje je prepustila deželam. Države dolžnost je, da dobi učiteljstvo boljše plače. A kaki bi bili ti novi viri? Eno misel že danes povem: Vpelje naj se v celi državi posebna naklada nalašč za šolstvo, n. pr. na osebno dohodarino nad 5000 kron dohodkov dalje. Tudi boljše plačani višji uradniki naj bi plačevali šolske doklade. To višje uradništvo hoče imeti vedno prvo besedo tudi pri šoli, plača pa ne nič, prosto je vseh doklad. To se mora izpremeniti! (Živahno odobravanje.) Povdarjam, da menim tu boljše plačano uradništvo. Uradniki imajo največjo korist od šole vkljub temu, da zanj ne plačujejo; še svoje otroke izkušajo oprostiti šolnine in jim pridobiti celo štipendije na škodo revnim dijakom. To delajo tem ložje, ker imajo več protekcije, nego reven dijak. (Klici: Res je!) Učiteljem naj se zboljšajo plače a na račun premožnih stanov, in ti premožni stanovi

naj bodo tako vestni, da sami izjavijo, da prostovoljno plačajo v ta namen doklade. (Živahno odobravanje) Dežela bi sicer morala napovedati konkurz.

Tu imamo torej čisto jasno izraženo ono stremljenje, za katerim hiti vesoljni klerikalizem, da dovedo ljudstvo in ljudsko izobrazbo v svoje omrežje. In v tem nas tudi še bolj utrjuje nekak enak govor, ki sta ga imeli zvezdi avstrijskega klerikalizma pred dobrim tednom na Dunaju: dr. Lueger in princ Lichtenstein. Sicer ne vemo, je li dr. Šusteršič posnemal imenovano dvojico ali ta dvojica njega.

Čudimo se dr. Šusteršiču le v nečem. Škoda, da mož ni te svoje genijalne misli sugeriral dr. Koerberju takrat, ko je odgovarjal le-ta češkemu poslancem, interpelajočim ga radi sankcioniranja v češkem deželnem zboru sprejetem zakonu o izboljšanju učiteljskih plač. Pl. Koerber bi ga takrat gotovo takoj imenoval finančnim ministrom, in Böhmbawerk bi dobil še tisti trenutek „plavo polo“. — Sv. duh še ni zapustil moža.

Radovedni smo pa sedaj, kako stališče bo zavzemala trojica Detela-Povše-Jaklič, kadar pridejo v katoliškem klubu v razgovor naše težnje, in kako se bo vedla ista trojica v deželni zbornici, ako pride sploh kdaj v pretres naš položaj.

In kakor je imel tovariš Jaklič pogum zasesti podpredsedniško mesto na učiteljskem shodu, in upajmo, da ve tudi za odgovornost, ki jo je prevzel s to častjo, tako pričakujemo od njega kot od tovariša, da nam pove jasno in odkrito, kako mnenje zastopa on in njegova „Slomškova zveza“ napram izjavi dr. Šusteršiča, in to v svojem glasilu. Ako tega ne stori, potem ve kranjsko in sploh slovensko učiteljstvo, kaj je on in njegova armada.

Dr. Šusteršiču pa prav prijateljsko svetujemo sledeče: Mož, izvedi svoj načrt praktično! „Slomškova zveza“ šteje komaj desetino toliko glav, kolikor slovenska katoliška stranka mož, ki imajo najmanj 5000 kron na leto dohodkov. Ti naj ustanove učiteljski sklad iz radodarnih doneskov, in ta sklad naj plačuje vse člane „Slomškove zveze“ v tisti višini, kakor so zahtevali po svojem govorniku dne 8. aprila. In prepričan naj bo, da se število „Slomškarjev“ ne skrči!

Narodno-napredna stranka je nastopila vse drugače, akoravno se je „Slovenec“ spotikal, da je poslala tako malo svojih mož na dan. Nam je bila oficijalna izjava te stranke merodajnejša kakor pa vse fraze, kar jih je priobčil „Slovenec“ pred shodom.

Naše kričeče razmere.

(Dalje.)

Oglejmo si vojaški, duhovski pa tudi uradniški stan, kako spoštujejo oni stanovsko disciplino. Nižji častnik ne ugovarja nikjer in nikoli višjemu, četudi bi imel ta pravico zagovarjati se, rajši molči in potrpi, kar mu je šteto v zaslugo. Kdo je že slišal, da bi se župnik in kaplan kregala in smrtno sovražila, da bi to bilo očitno in znano po vsi župniji? *) Ako pride med njima kaj navskriž, si povesta to na štiri oči in med štirimi stenami. Kar jima ni prav, drugi ne vedo o tem prav nič, in če bi se tupatam kaj pozvedelo, se potlači vse. Na isti način se opazuje lepo sporazumljenje

*) Ponekod tudi!

med uradniki. Kako pa med nami? Po enorazrednicah je najlepše sporazumljenje, ker se sam s seboj ne more nihče kregati, prepirati in sovražiti. Drugod pa ni povsod takega sporazumljenja. Za malenkost se pride večkrat navskriž, medsebojno kolegijalno občevanje je pretrgano; poprej so bili vedno skupaj zunaj šole in doma, sedaj je pa že vsi občini znano to medsebojno sovraštvo. Takšno vedenje traja večkrat mesece, leta in celo dlje časa. Nihče noče odjenjati in se ponižati. Ali je to lepo? Ali je to zgled mladini in občanom? Ali to imponira znabiti našim nasprotnikom? Ali daje to tebi in našemu stanu ugled?

Spoštujmo se sami, če hočemo biti spoštovani! Svojo stanovsko organizacijo moramo kazati doma in povsod; v lepem sporazumljenju eden z drugim. Nikoli ne smemo dati povoda, da bi se naši nasprotniki veselili naše nesloge. Pospnemajmo druge stanove in imejmo vedno in povsod pred očmi svojo stanovsko organizacijo, na katero moramo biti vedno ponosni v svojo čast in spoštovanje!

Omenili smo že, kakšen naval s prošnjami in priporočili nastane ob kaki na ugodnem kraju z lepim in zdravim stanovanjem razpisani službi. Sedaj po uvedenem statusu je hvala Bogu sicer nekoliko boljše v tem oziru, vendar je prosjačenje še v modi. Najhujši je pritisk s kmetov v mesta, ali pa radi prostornega, zdravega in lepega stanovanja. V mesta ne moremo priti vsi, saj je službovanje na kmetih ravno tako važno kakor po mestih. Tja žele priti zlasti učitelji z mnogobrojno družino radi odgoje svojih otrok. Odgoja otrok je vsakemu očetu velike važnosti, posebno velika skrb za drage otročiče je za učitelja brez imetja. Brez denarja, da, ker imovite učitelje bi se lahko naštel na prste ene roke, takisto bi se lahko naštel kapitaliste med nami. Mi smo po večini vsi siromaki. Imetja nimamo, denarja pa tudi ne. „Saj imaš učiteljsko plačo, kaj boš tarnal?“ poreče kdo. Naša učiteljska plača je prevelika, da bi kdo ob nji umrl, premajhna pa, da bi ob nji živel dostojno. Ako ima pa učitelj otroke (in teh ne malo, veliko jih ima navadno, ker Bog rad blagoslavlja učiteljski zakonski stan) takrat je učitelj velik trpin. On sam kot odgojitelj bi rad videl tudi svoje drage odgojene. Odgoja je pa nekaj dragega, zanj nekaj predragega, ker nima več plače, kakor za svojo osebo, ne pa za družino, še manj pa za odgojo svojih otrok. Ako hoče učitelj s kmetov odgojevati enega ali več svojih otrok na kaki šoli v mestu, mora sam doma stradati, in z njim tudi njegovi otroci po šolah. Stradati in ves dan poučevati v šoli, to ve povedati le učitelj-trpin z družino in z otroki v svetu po šolah, kako krasno je to življenje! Pritisniti je treba pas čez ledja ter delati pridno od jutra do večera in od večera daleč v trdno noč dan za dnevom. Da, tudi ponoči mora delati učielj, ker ga silijo k temu priprave za drugi dan, popravljanje nalog in brezštevilni uradni spisi. Vsak dan mora delati tako, ako hoče imeti uspehov pri ponku in zadostiti vsem terjatvam. Ni čudo, da se učitelj mora poniževalno klanjati ter beračiti za stranske dohodke, ki mu navadno jemljejo obilo časa in s tem čas do vestnega izpolnivanja dolžnosti. Ako ni v šoli uspehov, kdo je kriv? Umreti ne mara nihče, jesti je treba vsaj trikrat na dan, obleka in obutev mora tudi biti. Ker pa ni denarja ali dovolj velike plače, je treba iskati dohodkov drugod, četudi šola trpi pri tem: glad ima hude zobe. Ako pa ni dobiti stranskih dohodkov, je primoran delati dolgove, dokler mu hoče kdo kaj dati. Kaj je dolg za vsakega človeka, to menda ni treba posebej razkladati. Kdaj bo ugodno rešen tisti §, ki

se glasi, da imej učitelj toliko plače, da mu bo mogoče živeti stanu primerno?*)

Velike važnosti za vsakega posameznega človeka z družino ali brez nje je stanovanje. Suho, prostorno, zračno in svetlo stanovanje je zdravo, brez teh svojstev pa nezdravo. Zdravje je za človeka najiminitnejši pogoj za obstanek. Kaj pomagajo bogatinu milijoni, ako je priklenjen s hudo boleznijo za vse življenje na posteljo? Največji siromak na svetu z zdravimi udi, s katerimi si more služiti vsakdanjega kruha, je srečnejši od njega. Nad polovico, pa tudi več svojega življenja prebijemo po stanovanjih. Stanovanje je torej nekaj posebno važnega za nas. Kakšna pa so naša stanovanja? Bože moj! Ponajveč so bedna, nič vredna, vlažna, majhna in sploh nezdrava. Le malo je učiteljev, ki so tako srečni, da stanujejo v priležnih in zdravih stanovanjih. Zakon nam sicer določuje število prostorov naših stanovanj, ali kakšna naj bodo ta, o tem ni besede v njem. Vsak učiteljevoditelj mora imeti po šolskem zakonu dve sobi, kuhinjo, klet, drvarnico in pisarnico za uradovanje. Dve sobi mora imeti torej učitelj, in če sta ti dve sobi kurnikom podobni, dve sobi sta vendarle. Poznamo učiteljevo stanovanje, ki ima dve tako majhni sobi, da ni mogoče nikamor postaviti postelje, da bi bilo mogoče odpreti vrata na stežaj. Zidovje je tako vlažno, da voda teče pozimi na tla. Radi pomanjkanja učiteljev in krasnega stanovanja je to slavno učiteljsko mesto nezasedeno, in v učiteljevem stanovanju je bil nekaj časa — ako je še, ne vemo — konzum. Brezštevilno učiteljskih stanovanj je vlažnih. Kako vpliva vlaga na človeško zdravje, je znana reč. Pa tudi nepriležnih stanovanj je mnogo, in sicer takih, da so sicer suha, pa premajhna, temna, nizka ali ločena tako, da je kuhinja s čumnato in kletjo v pritličju, dve sobi pa v nadstropju. Ni čuda, da imamo taka stanovanja. Ko so šolo zidali na novo, ni bil nastavljen tam še nobeden učitelj, kmet pa gleda vedno in povsod, kako bi kaj napravil z majhnimi stroški. Načrti morajo biti sicer napravljeni in odobreni, pa kako se ti delajo in odobrujejo, nam je znano prav dobro. V novejših časih se sicer gleda nekoliko bolj na dostojno zidavo šol, stara šolska poslopja, katerih je največ, so pa skoraj pod ničlo. Ako zahteva učitelj popravo stanovanja radi vlage ali razširjenja šole radi obilnega števila otrok, gorje mu, preстал in preslišal jih bo toliko, da bo to pomnil za vse življenje. Za učitelja mora biti vse dobro, čeprav mu gnije v stanovanju oprava radi vlage, on mora biti tih, ker ima stanovanje brezplačno, čeprav mora plačevati od njega pristojbino. Takšna stanovanja imajo učitelji-voditelji na enorazrednicah in večrazrednicah. Kaj pa učitelji in učiteljice? Ti pa ne potrebujejo stanovanja! Kdo bi še zanje skrbel? — Človek v resnici ne ve, kaj bi rekel. Torej samo eden ima pravico do stanovanja v šoli, vsi drugi pa nič. Sam si ga mora plačati, ako noče bivati pod kapom. Z mastnimi dohodki, ki ne zadostujejo še za živež ne, si mora iskati in plačevati sam stanovanje. Ni čuda, da dezertirajo učitelji in da jih je vsak dan manj, saj mora priti pri takih razmerah tudi do tega, da jih sčasoma nič več ne bo. — Ne čudimo se torej, da je takšen naval in klečeplaztvo za razpisano službo s priležnim in zdravim stanovanjem. Ako hočejo imeti učiteljev, jim bo treba dati poleg zdravega in primerne stanovanja tudi

*) Poklicani faktorji ne vedo, da eksistira ta paragraf. Poklicani faktorji si samo ubijajo glave, kaj bi nam še vse naložili na rame, da bi nas prej vrag vzal, a omenjeni paragraf temeljito ignorujejo. Krasno je naše življenje!

velik kos kruha, ki ga bodo glodali z lahko in mirno vestjo sami in njihove družine, drugače se obeta na šolskem polju velik polom.

Naši predniki, ki so bili v pravem pomenu hlapeci onih ljudi, kateri nam jemljejo še vedno ugled in spoštovanje, kjer le morejo, so bili grobokopi učiteljskega ugleda med našim ljudstvom. Z borno hlapčevsko plačo so bili učitelji mežnarji, orglavci in poljedelci. Več izmed njih si je štel v veliko čast in srečo, da so bili celo občinski tajniki. Kakor je pihala sapa iz farovža, so morali ti trpini živeti, delati in se vesti. Farovška kuharica jim je bila gospodinja, duhoven pa gospodar. Ako se je zameril enemu ali drugemu, mu je bilo gorje. Ne čudimo se, da je prišlo do tega, da je bil učitelj v zasmeh pri ljudstvu, in ta zasmeh in preziranje je prišlo v kri in meso našemu narodu. Bodi učitelj še tako delaven, značajan, lepega vedenja in z vsemi dobrimi lastnostmi, ima vendar pri preprostem ljudstvu farovška kuharica več ugleda kakor on. Zakaj pa tako? Ker je učitelj še vedno siromak, kakršen je bil nekdanj. Naše ljudstvo ima v čisljih in veljavi le take ljudi, ki imajo kaj pod palcem, naj bodo potem ti kakršnega značaja koli hočejo: čislani so in spoštovani, ker imajo denar, ker niso odvisni od nikogar in nobenemu podložni in v strahu. Denar je bil in bo sveta vladar. Zlatemu teletu se klanja še vedno ves svet.

„Ta pa vidi vse prečno,“ poreče kdo, „saj živim med ljudstvom in uživam ugled in spoštovanje, to ni res tako.“ Uživaš res ugled in spoštovanje, dokler vlečeš z roko po dlaki navzdol, dokler ne prideš s tem dobrim ljudstvom navskriž v kateremkoli oziru. Ako pa ne moreš ali nočeš tako plesati, kakor ti drugi godejo, videl boš kmalu, kje je tvoj ugled in tvoje spoštovanje. V posmeh in zaničevanje boš občini, čeprav nisi napravil nobenemu nič slabega. To pozikva lahko vsak zaveden in napreden učitelj v sedanjih pasjih časih.

Na preprosto ljudstvo se ne smemo ozirati, poreče drugi, ker je nevedno in preprosto, potrpeti se mora res veliko, a v zadoščenje imamo ugled in spoštovanje pri omikanih ljudeh. Motiš se! Ti res priznavajo celo javno naše trudapolno delo, važnost ljudske omike in našega stanu, ko pa pride čas, da bi nam pokazali tudi javno to priznanje, se vse to prekuene v preziranje. Navedemo naj samo eden zgled. Objavimo ga prihodnjič.

(Konec.)

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

K. k. Landesschulrat für Krain.

Z. 805.

Laibach, am 23. Februar 1903.

Um die Erreichung des für die Volksschulen festgesetzten Lehrzieles auch bezüglich jener Schüler in Städten und Märkten mit achtjähriger Alttagsschulpflicht, welchen im Sinne des § 17 des L. G. vom 29. April 1873 L. G. Bl. Nr. 21, von der Bezirksschulbehörde, wenn sie das 12 Lebensjahr zurückgelegt und die Gegenstände der Volksschule vollständig inne haben, die Entlassung bewilligt werden kann, möglichst zu sichern, werden die Bezirksschulbehörden beauftragt, vor Erteilung der Bewilligung genau zu prüfen, ob die gesetzlichen Voraussetzungen hierfür gegeben sind, und zutreffenden Falles auch zu erwägen, ob überdies besonders rücksichtswürdige Umstände vorliegen, welche die ausnahmsweise Erteilung einer derartigen Bewilligung rechtfertigen.

Die Bezirksschulbehörden werden angewiesen, über alle jene Schulkinder in Städten und Märkten, welchen die vorzeitige Entlassung aus der Schulpflicht auf Grund der citirten Gesetzesstelle bewilligt worden ist, dem Landesschulrate jährlich am Schlusse des Schuljahres ein namentliches Verzeichnis unter Anschluß von Abschriften der Entlassungszeugnisse, sowie unter Angabe der für die Entlassung maßgebenden Gründe vorzulegen. Eventuell ist die Fehlanzeige zu erstatten.

Bezüglich des Zeitpunktes der Entlassung wird bestimmt, daß dieselbe nur am Schlusse des Schuljahres erfolgen kann.

Der k. k. Landespräsident:

Hein m. p.

Schlagwort:

Entlassung aus der Schulpflicht in Städten und Märkten mit achtjähriger Schulpflicht.

Dopisi.

Kranjsko.

Izpod—ških planin. Gosp. urednik! Evo me! A oprostite mi, ker se nisem že toliko časa oglasil. V resnici ne vem, ali sem še na svetu ali ne, tako dobro se mi godi. In čujte! To je gola istina. V naši zagorski vasici je res prav idilično in tu so ljudje prav po božji volji. „Slovenec“ je zadnjič enkrat pisal, kdo mora skrbeti za izboljšanje našega finančnega osliča. In kar „Slovenec“ piše, recte dr. Ivan Strelec zapove, to je našim ljudem sveto. Naša vas šteje 12 bogatašev, ki imajo več kakor 5000 kron na leto. In čujte, gosp. urednik, kaj se je zgodilo že s 1. majem. Ker zgledi vlečejo — mi je prinesel takoj ob 7. uri zjutraj naš prečastiti gosp. župnik svoj — obolus na „učiteljski žrtvenik“ — 50 kron kakor prvi, pokoreč se želji svojega voditelja s pristavkom, da to ponovi vsako leto in pripomnil je bolj tiho, da to store i ostali 11 bogatini. To je bilo moje sree srečno, ko bi takrat imel pred seboj onega učiteljskega dobrotnika, ki nam je naklonil to knežjo plačo, bi mu padel okrog vratu ter se zjokal iz samega veselja, blagoslavljajoč ga, da so nam ga nebesa poslala kot rešitelja iz sužnosti. — — —

Ali to moje veselje mi je takoj tisti dan pokvaril „Slovenski Narod“. Dobil sem namreč slučajno v roke ono številko tega lista, kjer tako čudno piše o publikacijah „Šolske Matice“. Ta list mi je prišel po ravno tako nenavadni poti v roke kakor nekemu tovarišu tajna kvalifikacija celega okraja; iz te številke namreč je bil napravljen uradni zavitek. — — „Slovenski Narod“ se je namreč jezil, zakaj se je tiskal „Pedagoški letnik“ v „Katoliški tiskarni“. — Oj, ti otročja naivnost ti, sem si mislil. Ali ni to čisto pravilno po vseh božjih in človeških postavah? To je vendar prav, da se tiskajo knjige, namenjene po ogromni večini naprednemu učiteljstvu, v oni isti tiskarni, kjer se je natisnilo že toliko in toliko pamfletov in laži o tem učiteljstvu. — Kdor ne verjame, naj čita „Slovenca“ in „Domoljuba“.

Kako že pravi sv. pismo? „Ako te kdo udari na desno lice, mu nastavi še levo.“

Kdaj prične tiskati „Katoliško tiskovno društvo“ svoje publikacije v „Narodni tiskarni“? *Radovednež.*

Štajersko.

V Št. Rupertu v Slov. goricah je bila živa potreba novega šolskega poslopja, katero se je kot petrazrednica sezidalo za dobrih 56.000 K. Res krasna je ta stavba, kras vse župnije! Blagoslovil jo je domači g. župnik Iv. Pajtler, imenitni prijatelj učiteljev, v navzočnosti c. kr. šol. nadzornika dr. Iv. Bezjaka, mnogih tovarišev in domačih odličnjakov. Napitnic je bilo kakor običajno pri takih slavnostih jako obilo in pravo veselje je vladalo v srcih vseh navzočih. Dvigale so jih umetne in narodne pesmi. — Za to novo stavbo ima g. nadučitelj Simon Ješovnik velike zasluge, za kar mu gre vsa čast. Z otvoritvijo te šole je tudi on slovesno obhajal svojo 40letnico učiteljevanja, 25letnico zakona z marljivo, častivredno gospo soprogo Jožefo, roj. Hauptmanovo, katerih hčerka je bila ravno tačas imenovana učiteljicam na tej novi šoli pri slavljenem očetu. Iz dna sreča čestitamo! Na mnoga leta!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“. Cenjeni odbor „Učiteljskega društva za brežiški-sevniški okraj“ je prevzel skrb za pripravo XV. glavne skupščine „Zaveze“, ki se vrši o Binkoštih v Brežicah. Ta odbor, ki mu je na čelu g. nadučitelj Janko Knapič v Vidmu, prav krepko podpira velecenjeni „Čitalnični odbor“ v Brežicah. Po vseh pripravah sodimo, da bo letošnja glavna skupščina „Zaveze“ zopet imponantna. Koncert priredi slav. „Čitalnica“ s sodelovanjem vojaške godbe iz Zagreba. Želi pa, da sodeluje tudi učiteljstvo, ki pride v Brežice. Zato opozarjamo cenjeno učiteljstvo na odborov oklic, ki je natisnjen v današnjem listu na prvem mestu.

Delegate so dalje prijavila sledeča društva:

III. Brežiško-sevniško učiteljsko društvo: 10. Janko Knapič, nadučitelj — Videm. 11. Josip Brinar, učitelj — Sevnica. 12. Blaž Tomine, nadučitelj — Globoko.

IV. Slov. deželno učiteljsko društvo v Ljubljani: 13. Juraj Režek. 14. Viktor Jaklič. 15. Alojzij Kecelj, 16. Jakob Furlan, vsi učitelji v Ljubljani.

V. Slov. učiteljsko društvo za kočevski okraj: 17. Stanislav Legat, učitelj — Sv. Gregor; 18. Frane Mlakar, učitelj — Ribnica. Namestnik: Vinko Engelman, učitelj — Velike Lašče.

Gg. predsednike „Zavezinih“ društev prosimo, da nam vrnejo izpolnjene društvene izkaze ter prijavijo izvoljene delegate.

„Jubilejska samopomoč“. Dne 25. aprila 1903 je umrl v Šmartinem na Pohorju nadučitelj gospod Ivan Živko. Ker je bil član „Samopomoči“, sem izplačal gospé vdovi znesek 370 K. Razposlal sem čč. gg. članom poštno polonice, da vplačajo za nadaljni slučaj smrti po 2 K in 6 h za stroške, ter prosim, da to točno store, da bo red v računih in izostane nadležno opominjevanje.

Fran K s. Trošt, t. č. predsednik.

Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani je imelo svoj občni zbor dne 7. t. m. Obširnejše poročilo priobčimo v prihodnji številki.

Ljubljansko učiteljsko društvo ima svoje prihodnje mesečno zborovanje v soboto dne 16. t. m. pri Čončku pod Rožnikom (I. nadstropje). Začetek točno ob 7. uri. Vzpored: 1.) Prošnja glede učiteljskih plač na obrtnih pripravljanih in nadaljevalnih šolah (poročja tajnik Likar). 2.) Razgovor o ljubljanskih suplenturah (poročja g. Bernot). 3.) Slučajnosti. — K temu zborovanju vabi člane in njih prijatelje odbor.

Vdovsko učiteljsko društvo je imelo svoj izredni občni zbor dne 7. t. m. v „Narodnem domu“. Zaradi tesnega prostora priobčimo natančno poročilo v prihodnji številki.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja ljubljanske okolice priredi glavno redno skupščino dne 4. junija 1903 ob 9. uri dopoldne v hotelu „Štrukelj“ v Kolodvorskih ulicah (ne v „Mestnem domu“ v Ljubljani s sledečim dnevnim redom: 1.) Nagovor predsednika. 2.) Ponek na gluhonemnici. Ref. g. Anton Arko. 3.) Poročilo tajnikovo. 4.) Poročilo blagajnikovo. 5.) Pregled letnega računa. 6.) Volitev dveh pregledovalcev računa. 7.) Volitev društvenega vodstva. 8.) Nasveti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Vabilo k odkritju nagrobnega spomenika rajnemu tovarišu Antonu Božiču, c. kr. učitelju v Idriji, in občenemu zboru „Društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega“ dne 14. maja 1903. Vzpored: 1. Ob 11. uri dop. sv. maša zadušnica v pokopališki cerkvi, na to nagrobni govor in odkritje spomenika. 2. Ob 1. uri popoldne občni zbor „Društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega“ v sobi c. kr. erarične šole v Idriji. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi poročilo delegata g. Iv. Šege o delovanju pripravljalnega odbora za deželno učiteljsko konferencijo.

Da se bo vedelo približno število udeležnikov(nic) radi skupnega voza iz Dol. Logateca do Idrije, naj se blagovoli vsak(a) udeleženec(ka), ki se posluži tega voza, javiti društvenemu tajniku gosp. Iv. Šegi v Dol. Logatecu do dne 10. maja 1903.

K obilni udeležbi najvljudneje vabi odbor.

Postojnskega učiteljskega društva izvanredni občni zbor bo dne 14. maja ob 10^{1/2}. uri v Postojni s sledečim dnevnim redom: 1. „Pouk v risanju in pisanju“. Referent K. Česnik. 2. Razgovor o referatu za bodočo okr. učiteljsko konferencijo. Referent R. Horvat. 3. Volitev delegatov. 4. Samostalni nasveti.

„Učiteljsko društvo litijskega okraja“ bo imelo svoj občni zbor dne 14. maja t. l. ob 1. uri popoldne v šoli v Višnji gori po sledečem vzporedju: 1. Hospitacija pri gospodini Dolinarjevi. Obravnava: a) nazorni nauk: „Voda“ (2. šolsko leto na podlagi 72. berilnega sestavka „Voda“). b) Pravopis: Zjutraj (na pamet). 2. Otvoritev zborovanja in pozdrav po predsedniku. 3. Poročili tajnika in blagajnika. 4. Volitev: a) odbora, b) delegatov za letošnje „Zavezino“ zborovanje v Brežicah. 5. Predlogi in nasveti.

K obilni udeležbi vabi v imenu odbora

Josip Zajec, t. č. predsednik.

„Učiteljsko društvo za radovljiški okraj“ ima dne 14. maja t. l. ob 10. uri dopoldne svoje zborovanje v šolskem poslopju na Dovjem s sledečim vzporedom: 1. Pozdrav. 2. „O šolskih hranilnicah“, poročevalec gosp. Janko Pianekki. 3. Predlogi in nasveti.

K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Občni zbor belokranjskega učiteljskega društva se vrši v četrtek dne 14. maja 1903 v šolskih prostorih v Črnomlju ob 10. uri dopoldne. Dnevni red. 1.) Nagovor predsednikov. 2.) Poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 3.) Presnova in popolnitev društvenih pravil. 4.) Volitev delegatov za „Zavezino“ zborovanje in določitev vsote prispevka „Zavezi“. 5.) Volitev novega društvenega odbora. 6.) Slučajnosti. Z ozirom na važne točke se pričakuje kar najobilnejše udeležbe. Za društveni odbor:

Ivan Demšar, t. č. tajnik. Fr. Šetina, t. č. predsednik.

Pedagoško društvo v Krškem je 7. maja zborovalo v Št. Jerneju ob mnogobrojni udeležbi (blizo 40 članov). Hospitacija je bila pri računstvu (g. Trošt v 4. razredu), ki se je izvršno obnesla. Poročilo odborovo o delovanju se je na znanje vzelo. Sprejel se je predlog g. nadzornika Stiasnega, da bo društvo izdalo II. del „učnih slik“, katerih I. del je že on izdal. G. Bezlaju, bivšemu predsedniku in zaslužnemu sotrudniku pri društvenih literarnih podjetjih v prejšnjih letih, se je pripoznalo na odborov predlog častno darilo sto kron. V odbor so bili izvoljeni gg. L. Stiasny, predsednik, Iv. Rupnik, podpredsednik in tajnik, Fl. Rozman, blagajnik, Ivan Lapajne, Marija Bavdek, J. Adlešič in Jos. Cizel. — Po obedu so šli društveniki gledat novi zanimivi samostan kartuzijancev v Pleteljih.

Občni zbor radovljiškega učiteljskega društva v Radovljici dne 2. aprila 1903.

Kmalu bomo zborovali v novi radovljiški šolski zgradbi na prostem pred mestom ob zelenih travnikih z dehtečimi planinskimi cvetkami in ob rodovitnih njivah, posejanih z bogatim žitom, v ozadju pa najlepša panorama naše domovine: pogled na očaka izmed Julijskih planin, na v nebo kipečega Triglava, ki se ponosno dviga v sinje nebo, poleg pa množica drugih sivih skalnih velikanov.

Žalibog, 2. aprila smo se še zbrali v stari tesnobi: 15 učiteljev (eden gost) in 7 učiteljic. Predsednik g. A. Grčar pozdravi navzoče ter se spominja umrlega člana g. c. kr. okr. šol. nadzornika, ravnatelja A. Žumra.

Tajnik g. I. Pianecki poroča: Ker so se razmere predrugačile, smo zborovali preteklo leto manjkrat kot navadno. Imeli smo občni zbor na Jesenicah dne 3. aprila 1902, 15. maja 1902 pa smo zborovali v Radovljici, kjer smo tudi hospitalirali. Skupščine „Zaveze“ v Trstu so se udeležili vsi izvoljeni delegatje.

Blagajnik g. Jos. Korošec poroča o denarnem stanju društva: Ostanek v blagajnici 1902. l. 42.58 K, članarina za 1902. l. 50 K, dohodkov torej 92.58 K, stroškov pa 57.44 K, ostane v blagajnici 35.14 K. V mestni hranilnici v Radovljici je naloženega 124.86 K. Društveno imetje znaša 160 K. Društvena lastnina je tudi dobro ohranjena viola in violon.

Vsklicema se voli novi odbor, in sicer: predsednik g. A. Grčar, nadučitelj v Radovljici; njega namestnik g. Fr. Rus, nadučitelj na Bledu; tajnik g. Janko Pianecki, učitelj v Radovljici; blagajnik g. Jos. Korošec, nadučitelj v Kropi, oziroma v Mošnjah; odbornika gospa E. Oman, učiteljica v Begunjah, in g. E. Guštin, učitelj v Jesenicah.

Končno opozarja gospod predsednik na učiteljski shod, ki se vrši o Veliki noči v Ljubljani ter pozivlje navzoče, da se tistega udeleže, kolikor je mogoče v velikem številu. Predlogi: G. nadučitelj J. Žirovnik predlaga glede na slučaj, da je izdalo društvo za venec na krsto raj. A. Žumru 40 K, naj se pri enakih slučajih taka vsota žrtvuje rajši za učiteljski konvikt. Predlog se v obč. odobrava.*)

G. učitelj K. Matejca predlaga, naj se vloži uloga na deželni šolski svet glede tega, da bi se potom zakona ukrenilo, da bi otroci v šoli dobivali šolske potrebščine brezplačno in naj vpliva tudi na tvrdke, ki izdajajo zvezke, da bodo izdelovale iste iz boljšega materiala. Predlog se sprejme. Slednjič se določi kraj prihodnjega zborovanja, ki bo 14. maja 1903 popoldne na Dovjem. Predaval bo na istem g. Janko Pianecki o šolskih hranilnicah, kar je za zadnji čas jako umestno.

Štajersko.

Šentlenartsko učiteljsko društvo je letos zborovalo že tretjokrat, in sicer 3. majnika pri Sv. Trojici v Sl. g. z obilno udeležbo. Po presrčnem predsed. pozdravu, naglašujoč veselje nad mnogimi zbranimi, se zborovanje otvori, na kar si pa izprosi besede tovariš Kovačič, ki nas spominja raznih narodov, imajoč svoje slovesnosti in veselice. Slovenci imamo razne narodne slovesnosti in zabave, v katerih damo duška svojim srčnim čutilom, s katerimi čislamo odlično, za občni blagor zaslužen osebo. Tovariš Kovačič je istinito govoril iz srca vseh navzočih. Veljale so njegove besede gosp. predsedniku Jožefu Mavriču, ki uspešno deluje že 25. leto na tej trojiški šoli in vodi naše društvo neprestano že 14. leto z neumornim delovanjem v prid šoli in v našo čast, za kar se pri današnjem majniškem zborovanju imenuje enoglasno častnim članom našega društva. Bog ga živi še mnoga leta!

Gosp. predsednik se na to vsem srčno zahvaljuje, posebno še svojemu tovarišu, s solznimi očmi ginjen za to izvanredno čast, ki se mu prizna za njegovo dolgoletno delovanje ter obljubi kakor je dosedaj deloval z vso vnemo za šolo in učiteljstvo, dokler mu še Bog zdravje in moči da, želi in hoče tudi še nadalje delovati vestno in z vso ljubeznijo za nadaljni razvoj mladine in procvit našega društva. Po teh besedah preide k dnevnemu redu.

Tovariš Kovačič je govoril „O napakah pri otrokih“, in je žel za izborni referat obč. pohvalo in priznanje.

*) Res je to!

Uredništvo.

Tovariš Kranjc je razkazoval Wehrenfennigove risalne 3 knjige, obsegajoče tvarino iz življenskih podob, katere so se pregledale in njih vsebina spoznala za dobro sredstvo k prostoročnemu risanju.

Pogovarjalo se je tudi še o generelnem šol. obiskovanju, ki vlada na šolah šentlenartskega okraja.

Delegatom so izvoljeni za letošnje zborovanje v Brežicah tovariša Klemenčič in Lah, a za Lehrerbund Mocher in Wutt. Na to se je sklenilo, da bo prihodnje zborovanje meseca rožnika v Št. Juriju v Sl. gor.

Goriško.

„Goriško okrajno učiteljsko društvo“ je imelo dne 7. majnika t. l. v slovenskem oddelku deželne kmetijske šole v Gorici svoj občni zbor po tem dnevnem redu: 1. Volitev delegatov k „Zavezinemu“ zborovanju. 2. Predlogi ajdovske podružnice. 3. Nagrobni spomenik blagopokojnim družtvenikom. 4. Razni nasveti.

Istra.

Iz odborove seje „Slovenskega učiteljskega društva za koperski okraj“. Po soglasnem sklepu odbora v seji dne 30. m. m. bo prihodnji društveni občni zbor, dne 14. t. m. ob 10. uri predpoldne na Kozini v prostorih gostilnice Šiškovič. Odbor je določil Kozino iz več jako tehtnih vzrokov, med katerimi je posebno merodajen oni najugodnejše komunikacije. Od vseh strani se ima na Kozino in s Kozine za dani čas najprimernejše železniške zveze. Nekoliko pred 10. uro prihaja vlak iz Trsta, nadalje iz Pulja in potlej še iz Divače. Tržaški vlak je kakor nalašč za one gg. društvenike, ki se z istrskim vlakom še pred pol peveto uro pripeljejo v Trst, odkoder potem takoj naprej odrinejo v Hrpelje; od drugih dveh strani pa morejo gg. društveniki kar naravnost prispeti na Hrpelje, od katerega je na Kozino komaj pet minut. Nasprotno pa ni nikake primerne železnične zveze za zborovanje v kakem južno-zapadno ležečem kraju okraja. V Dekane bi dospeli z vlakom šele okolo enajste ure, v Marezige ali v Šmarje pa šele celo dopoldan, ker bi od postaje morali še peš hoditi do zborovališča. S Kozine odhaja vlak nekoliko po šesti uri zvečer v Trst, kjer ima zopet takojšnjo zvezo z istrskim vlakom; istrski vlak pa odhaja iz Kopra, oziroma iz Dekani že v sredi popoldneva, vsekako prezgodaj glede na pozni dohod. Nadalje se je odbor o izbiranju kraja zborovanja oziral tudi na gg. društvene člane iz voloskega okraja, katerih je že precej, a kakor vse kaže, se število istih še izdatno pomnoži. Poleg tega si odbor po svoji moči prizadeva, da bi bilo zborovanje čim koristnejše, častnejše in prijetnejše. Zaraditega upa, da bodo p. n. gg. društveniki tudi to vpoštevali in da se določenega dne polnoštevilno odzovejo s svojo udeležbo in to tem gotovejše, ker se bo poleg navadnih za društveni red in prospeh ter stanovsko čast in ugled neizogibnih točk razpravljalo tudi o drugih velevažnih stvareh. Brezbrižnost, gmotni stroški in trud naj ne zadrže nikogar doma, ampak vsak naj pomisli, da se brez požrtvovalnosti in truda ničesar ne doseže, in pa da nam, če ne bomo sami po svoji moči pospeševali lastnih stvari in koristi, ne pomore nihče! Torej še enkrat: dne 14. t. m. vsi na Kozino! Za dobro postrežbo je poskrbljeno. Posebna vabila s pridejanim vzporedom se pravčasno dopošljejo p. n. gg. družtvenikom. Na svidenje!

Glavna skupščina „Učitelj. društva kot Volosko“ će se obdržavati dne 14. tek. mjes. kod Fran Dekleve na Jurdanih (kod postaje) uz slijedeći dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje izvan. glavne skupštine i odborskih sjednica; 2. Izvješće gg. delegata o zadnjoj glav. skupštini „Zaveze“; 3. Izbor delegata za glavnu skupštinu „Zaveze“; 4. Izvješće blagajnice; 5. Pregledanje i potvrdjenje računa; 6. Razni predlozi; 7. Biranje novoga upravnega odbora. Početak u 10 sati pr. podne.

Odbor „Učitelj. društva kot Volosko“

Jelšane, 5. svibnja 1903.

Tajnik: Puharić. Predsednik: J. Makarović.

Ako želi prisustvovati skupnom objedu, neka se izvoli prijaviti g. R. Jurinčiću — Brežca — nadalje do 12. t. m.

Vestnik.

† **Simon Rutar.** Dne 3. t. m. je nagloma umrl prof. Simon Rutar, eden izmed najpopularnejših, najznamenitejših in najzaslužnejših slovenskih znanstvenikov in zgodovinarjev-pisateljev. Življenje, ki je bilo plodovito, nesebično, požrtvovalno in v čast slovenskemu narodu, je učakalo tragičen konec: Rutar je umrl, ker se mu je vnela imenovanega dne zvečer na njegovem stanovanju obleka. Zaraditega je dobil smrtonosne opekline, ki so provzročile njegovo naglo smrt. Prof. Rutar je bil rojen v Krnu na Tolminskem in je dosegel starost 52 let. Po dovršenih vseučiliških študijah je bil najprej suplent v Gorici, potem pa več let profesor v Kotoru in Spljetu. Leta 1881. je prišel v Ljubljano, kjer je bil najprej profesor na realki, od leta 1890. pa na drugi državni gimnaziji. Nekaj časa je bil tudi član izpraševalne komisije za obče ljud. in mešč. šole. Rutar je bil blaga duša, da je ni kmalu najti enake. Svoj narod je ljubil z mladeniško navdušenostjo in ves svoj svobodni čas je posvetil raziskavanju dom. zgodovine. Rutar je priobčil celo vrsto temeljitih zgodovinskih razprav v slovenskem, deloma tudi v nemškem jeziku. Tudi našemu listu je bil sotrudnik. Sploh je bil velik in odkrit prijatelj slovenskega naprednega učiteljstva ter je bil zlasti zvest podpornik naših stanovskih listov. Z izdatnimi denarnimi zneski je posebno podpiral slovensko dijaštvo, ki ni izgubilo z njim samo izbornega učitelja, nego tudi iskrenega, radodarnega prijatelja, o katerem pač velja prislovica, da ni vedela levica, kar je dala desnica. Bodi značajnemu rodoljubi in znamenitemu književniku ohranjen trajen spomin tudi v našem listu!

Učiteljski konvikt. „Narodna tiskarna“ 100 K; gdč. Marija Šusteršič, učiteljica v Hotederšici, na knj. kr. podružnice št. 288, 12 K; gosp. c. kr. nadkomisar Štefan Lapajne 5 K, mesto venca na grob S. Rutarja.

J. Dimnik, blagajnik.

Šolski zdravniki. Večkrat se je že pisalo o šolskih zdravnikih. Stvar je, četudi hvale vredna, vendar za sedaj neizvedljiva, v vaseh pač za vedno. Nekaj pa bi se lahko storilo precej. Šolsko oblastvo naj bi namreč naprosilo izkušenega praktičnega zdravnika, da bi spisal knjižico, v kateri bi bile popisane vse bolj navadne bolezni, zlasti otroške. Pred vsem simptomi in nalezljivost. Te knjižice naj bi se razdelile med šole.

Še bolj potrebna bi bila pa zbirka zdravil za najnavadnejše bolezni, ki se lahko pojavijo v šoli, n. pr. zobobol, glavobol, krvotok, bolečine v želodcu, trebuhu, slabosti i. t. d. Tudi te naj bi sestavil izkušen zdravnik. Tako zbirko in pa še higijenične obveze naj bi si potem nabavila vsaka šola, zlasti po kmetih. Sedaj se tolikokrat pojavi kaka bolečina ali slabost pri otroku, a učitelj je brez zdravil. To bi bil korak naprej v oddelku: higijena in zdravstvo v šoli. Tu imajo šolske oblasti dokaj hvalevrednega dela. Opozorjamo jih na to!

Društvo slovenskih časnikarjev in pisateljev. Na povabilo g. Andreja Gabrščka se je sešlo dne 6. t. m. v „Narodnem domu“ večje število časnikarjev in pisateljev na posvetovanje o ustanovitvi posebnega društva, ki naj pristopi zvezi slovanskih časnikarskih društev. Po daljši razpravi se je soglasno sklenilo, ustanoviti društvo slovenskih časnikarjev in pisateljev in so se pripravljala dela poverila posebnemu odboru, v katerem so gg.: A. Gabršček, E. Gangl, Fr. Govekar, L. Jelenc, dr. K. Lončar in A. Trstenjak.

Uradna učiteljska konferencija za okraj Rogatec (Spod. Štaj.) se vrši dne 11. julija t. l. v rogaškem šolskem poslopju. Razen navadnih točk so tudi na dnevnem redu sledeča poročila: 1.) „Učitelj-čebelar. Kako mu je pospeševati čebelarstvo?“ Referenti gg.: Škrabl, Wesiak, Lorber. 2.) „Šolska higijena s posebnim ozirom na nalezljive bolezni“, podava okraj. zdravnik gosp. dr. Mauczka. 3.) „Geometrično oblikoslovje na naših šolah.“ — Snov in obravnava. (Nazorila.)“ Poročevalci gg.: Sekirnik, Sotošek, Wretzl.

Učiteljstvu šolskih okrajev Celjska okolica in Šmarje. Na podlagi ukazov c. kr. štaj. deželnega šolskega sveta od 13. junija 1872, št. 3254, od 17. septembra 1872, št. 5357 in od 12. julija 1877, št. 14.590, nadalje v smislu odlokov od 25. svečna in 23. aprila 1892, št. 1315 in 2689 se bo vršila letošnja učiteljska konferencija za šolska okraja Celjska okolica in Šmarje dne 16. julija 1903 v šoli Celjske okolice. Začetek točno ob pol 9. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Volitev dveh zapisnikarjev in čitanje opravilnega reda. 2. Poročanje okrajnega šolskega nadzornika. 3. Razglašanje od zadnje konferencije došlih zakonov in odredb, tičočih se ljudskega šolstva. 4. Pogovarjanje sledečih nalog: A) Red za šolske sluge: a) nameščenje, b) pravice in dolžnosti, c) razmerje med šolskim slugo in krajnim šolskim svetom, d) šolskim voditeljem, kateri je za red in snago v šoli odgovoren, e) in drugim učiteljstvom, f) odpust iz službe. Poročevalci: Brinar Fran, Čulek Josip, Debelak Ivan, Ferline Fran, Hölzl Matija, Jurkovič Fran, Kurbus Tomaž, Karel Kveder, Stante Jakob, Šah Lovro. — B) Ali donaša sedanji kmetijski pouk (z ozirom na § 56. šolskega in učnega reda) pričakovano korist kmetu? C) Detel, učna slika po 1. Lubenovi, 2. po Jungejevi in 3. po najnovejši biološki metodi. Poročevalci za B) in C) določi na dan konferencije predsednik. — 5. Poročilo komisije okrajne knjižnice: a) o stanju in o uporabi okrajne učiteljske knjižnice, b) o uporabi knjižnice delščine. 6. Volitve: a) stalnega konferenčnega odbora, b) komisij za knjižnici. 7. Predlogi in želje udov. — S tem se obvešča vse učiteljstvo z ozirom na odlok c. kr. štaj. deželnega šolskega sveta od 18. novembra 1875, št. 108, da se ve ravnati z dostavkom, da je vsakega uda konferencije — tudi pomožnih učiteljev in učiteljic — dolžnost, temeljito izdelati eno nalogo. Navesti je knjige in druge pripomočke, ki so se v to uporabljali, elaborati so pa izročiti vodji konferencije. Končno se opozarja, da se bodo samostojni predlogi (7 točka dnevnega reda) v zmislu odloka c. kr. štaj. deželnega šolskega sveta od 25. maja 1882, št. 2932, obravnavali le takrat, ako jih prej odobri stalni konferenčni odbor. Člani konferencije, ki želijo postaviti kake take predloge, imajo jih torej poslati vsaj osem dni pred konferencijo okrajnemu šolskemu nadzorniku gospodu Josipu Supaneku v Celju. Okrajni šolski svet Celje-Šmarje.

Predsednik: Apfaltrern.

Nova iznajdba šolskih tabel. Ante Betz v Celju je izumil nove šolske table, ki so tako pripravne, da prekašajo vse sisteme dosedanjih tabel. Betz je dobil na svojo iznajdbo patent. Te šolske table so v sapuhu kuhanega lesa izgotovljene, da se ne vržejo in ne pokajo, vise na veržicah na prosto stoječem stojalu (dve tabli v enem stojalu). Pripravne so tudi za vsako ležo, n. pr. višino, nižino, obrnjene, naslonjene, obe skupaj združeni, ena na drugo sestavljeni. Table lahko vsako najmanjše šolsko dete vlada z eno roko, kakor je potrebno. Table je v Gradu c. kr. deželni kakor tudi mestni šolski svet spoznal za vrlo praktične. Dobivajo se pri izumitelju po 56 kron z zabojem vred na mestu v Celju. Proti ponarejalcem bo izumitelj sodno postopal.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1945.

Kranjsko.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti mesto dveh učiteljev in ene učiteljice z dohodki IV. (četrttega) plačilnega razreda idrijskega učnega oboja, t. j. z letno plačo 1000 K, aktivitetno doklado letnih 200, oziroma 160 K ter s pravico do 6 petletnic po 100, oziroma 80 K.

Lastnoročno pisane in po predpisih opremljene prošnje z dokazilom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom je predpisanim službenim potom tekem štirih tednov pri podpisanim c. kr. rudniškem ravnateljstvu uložiti.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 1. majnika 1903.

Št. 926.

Na enorazrednici na Vrabcāh je popolniti izpraznjeno učno mesto. Prošnje so semkaj vlagati do 5. junija 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 4. maja 1903.

Na mestni nižji realki v Idriji je razpisano začetkom šolskega leta 1903/4 mesto učitelja za pripravljavni razred. Učitelj pripravljavnega razreda, ki mora biti usposobljen za 1. skupino na meščanskih šolah s slovenskim in nemškim učnim jezikom, bo imel službene prejemke in pravice kakor vadniški učitelji v zmislu postave z dne 19. septembra 1898, državnega zakonika št. 174.

Prosilci, ki zahtevajo na podlagi svojega dosedanjega službovanja na javnih šolah, da se jim všteva njihova dosedanja službena leta in sicer v kaki meri, navedejo naj to v svoji prošnji.

Prošnje, naslovljene na mestni zastop idrijski, je vložiti službenim potom do 15. junija t. l. pri ravnateljstvu mestne nižje realke v Idriji.

Mestno županstvo v Idriji, dne 1. maja 1903.

Št. 793.

Na četverorazrednici v Žužemberku je razpisano mesto učitelja s postavnimi dohodki v stalno oziroma začasno nameščenje.

Prošnje je vlagati do 20. maja t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovem.

Za to mesto smejo prositi tudi ženske učne moči.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 29. aprila 1903.

Z. 244.

Štajersko.

An der zweiklassigen in der dritten Ortsklasse stehenden Volksschule in St. Andrä ob Heiligenstein kommt die Lehrerstelle zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung.

Bewerber, bezw. Bewerberinnen um diese Stelle wollen ihre mit dem Reife- eventuell auch mit dem Lehrbefähigungszeugnisse und dem Heimatscheine belegten Gesuche im vorgeschriebenen Dienstwege bis 10. Juni 1903 an den Ortsschulrat in St. Andrä ob Heiligenstein, Post Wöllan, leiten.

Bezirksschulrat Schönstein, am 25. April 1903.

Der Vorsitzende: Čapek.

Spomini na Zagreb.

(Konec.)

V.

Tekom popoldneva sva si ogledala v prijetni družbi najinih ciceronov še zavod za slepe otroke in gluhonemnico, o katerih inštitutih hočem prilično razpravljati, ter nekaj drugih važnejših stavb. Bila sva tudi v poslopju dolnjegrajske gimnazije in realke. V vestibulu poslopja vidimo mnoge, velike kipe, predstavljajoče bajeslovne osebe iz grške in rimske zgodovine. Ti kipi so izvedeni jako natančno in res krasno. Vredni so, da si jih vsakdo ogleda! Skozi to prostorno vežo prideš v veleudobno in povsem moderno urejeno telovadnico. Take še nisem videl, saj je pa tudi po mnenju strokovnjakov ena najlepših v vsi monarhiji. Urejena po najnovejšem švedskem sistemu je bila otvorjena leta 1895. Ona rabi za telovadbo gimnaziji, realki, učiteljišču in vsem drugim bližnjim zavodom. Ko smo bili v nji, so ravno telovadili dijaki 1. gimnazijskega razreda. Učitelj telovadbe nas jo preprijazno sprejel ter nam razkazoval nekatera orodja in druge pripomočke. Predstavil naju je učencem, češ, imamo dva gosta slovenska učitelja, in jih je pozval, naj naredijo nekaj redovnih vaj. Poveljeval je čvrsto, in kaj lepo so izvršili telovadci dana povelja. Telovadili so izvrstno, in posebno je meni ugajal krepek in doneč hrvaški poveljni jezik. Za gimnastično dvorano je obširen, s peskom nasut prostor, kjer telovadijo v toplejši letni dobi.

Šetali smo se še nekoliko po mestu in se dali po „vzpenjači“ zavleči v gornji del mesta, ki je zgodovinsko

veleznamenit. Od tod nas je pot peljala po tesnih stolbah, znanih iz Šenoine povesti „Zlatarjevo zlato“, proti stolni cerkvi. Krasna stavba!

Prišedši iz te velike božje hiše, smo imeli priliko spoznati in govoriti z našim slovenskim rojakom in pisateljem Jankom Barletom.

Kam pa sedaj? V okolico! Ker „Maksimir“ v tem poznem jesenskem času nima več tistih mičnosti in lepote kakor v poletju, nismo šli vanj, ampak ubrali smo pot na pokopališče.

To je precej oddaljeno od mesta, pa vendar ti ne bo žal, da si ga ogledaš! Raznovrstni spomeniki, zeleni nasadi in drevoredi ter popolna tihota in mir vplivata pomirljivo na tvoje po velikomestnem hrupu razdražene živce.

Zagrebska tovariša sta naju vodila h grobovom raznih hrvaških slovstvenikov in rodoljubov ter nama marsikaj zanimivega pravila iz življenja teh uglednih mož. Tudi naših slovenskih rojakov počiva precej na tem groblju. Najslavnejše osebe pa so pod umetno izvedenimi arkadami položene k počitku.

Bila je že noč, ko smo dospeli nazaj v mesto. V gostilnici pri „Frankopanu“ nas je pričakovalo že več kolegov, ki so zvedeli, da sva dva slovenska tovariša v Zagrebu. V tej prijetni družbi sem se čutil nekako domačega. Razpravljali smo razna stanovska vprašanja, govorili o skupnih naših težnjah ter se navduševali zanje. Ko sem jim pravil, da bo letos „Zaveza“ najbrž zborovala v Brežicah, od koder polemimo v kraljevi Zagreb, so to novico sprejeli z odkrito radostjo.

Delovali bodo na to, da pride mnogo hrvaških kolegov v Brežice in da nam bo bivanje v Zagrebu prijetno in veselo.

Kazalci na uri so kazali že precej čez polnoč, ko smo se pred Lieboldovim hotelom, kjer sva prenočevala, poslovili presrečno in bratski.

Drugo jutro pa naju je odnesel železni konj — bicikelj iz lepega zagrebskega mesta, kjer sva našla topla srca in nepričakovano kolegijalnost — v najino domovino na zeleno Štajersko.

Končujem. V kratkih črticah sem orisal nekaj najvažnejših zavodov, katere posetiti sem imel priliko. Zahvaljujem se tem potom zagrebskim kolegom za veselo družbo in za uposlane mi podatke. —

Ti pa, cenjena tovarišica in dragi tovariš, sta spoznala iz teh skromnih vrstic, kaj vse zmore stanovska zavest in požrtvovalnost. Lepe reči posedujejo naši kolegi onkraj Sotle; pa to še ni vse, kar sem navedel v tem spisu, oni imajo še več, o čemer hočem svojedobno še poročati.

Svetujem pa vsakomur, ki se misli udeležiti „Zavezinega“ zborovanja v Brežicah o letošnjih Binkoštih, naj ne zamudi izredne prilike ter pohiti v Zagreb. Žal mu ne bo nikdar. — Veselilo me bo, če te črtice osrčijo tega ali onega, da si ogleda Zagreb in tam poseti iste zavode, ki so za učiteljstvo najbolj zanimivi.

Ko nas pa o Binkoštih sprejme „Učiteljski dom“ v svoje prostore, takrat naj bi tudi mi Slovenci se navdušili za tako stanovsko delovanje kot ga imajo Hrvati. In ne samo lepodoneče besede ampak tudi dejanja naj sledijo navdušenju!

Ig. Šijanec.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.